

Az interkulturális kommunikáció nyelvi aspektusai
Az interkulturális kompetencia tesztelése a nemzetközi ECL nyelvvizsgán

Sprachliche Aspekte der interkulturellen Kommunikation
Testen der interkulturellen Kompetenz in der internationalen ECL Sprachprüfung

Dr. Hány László – Dr. Huszti Judit

Pécsi Tudományegyetem Idegen Nyelvi Titkárság

Az interkulturalitás az Európai Unió fennmaradásának, működésének és jövőjének egyik alappillére. Nem véletlen, hogy az EU illetékes szervei és testületei egyre nagyobb teret szentelnek tevékenységükben és fejlesztési koncepcióik kidolgozásánál ennek a problémakörnek. Az Európai Bizottság a 2008-as évet a kultúrák közötti párbeszéd európai évévé nyilvánította – nem véletlenül. Jól érzékelhető ugyanis, hogy az Európai Unió bővítése, a növekvő migráció és az új kereskedelmi, oktatási és tudományos kapcsolatok kialakítása a kultúrák közötti kölcsönhatásokat is növelte. Az egyes népek kulturái egyre nagyobb hatással vannak egymásra, épp ezért van szükség azok kölcsönös megismerésére.

Az Európai Bizottság több határozatában is deklarálta, hogy Európa történelmileg kialakult kulturális sokszínűségének fenntartása, a kultúrák egymás mellett élésének biztosítása, a kultúrák közötti párbeszéd széles körű kialakítása a nemzeti és az összeurópai identitás záloga, ami az egységesedő kontinens politikai-gazdasági fejlődésének egyik legfontosabb tényezője. Az interkulturális dialógus ugyanis jelentős mértékben hozzájárulhat az európai népek és nemzetek harmonikus egymás mellett éléséhez, a nemzeti és az európai identitás erősödéséhez, a másság megismeréséhez és elfogadásához, a toleranciához, valamint a kölcsönös egymásra utaltság érzésének elmélyítéséhez. Ezt támasztja alá az Eurobarométer 2007. november 13. és 17. között végzett felmérése, melynek eredményét 2007 decemberében publikálták *Interkulturális dialógus Európában* címmel (*Intercultural Dialogue in Europe*). A felmérésbe 27 EU tagállamból több mint 27.000 véletlenszerűen kiválasztott személyt vontak be. A telefonos interjú keretében megkérdezettek többsége – 72% – úgy ítéli meg, hogy országa lakosságának eltérő etnikai, kulturális és nemzeti sokszínűsége gazdagítja az adott országot. A különböző kultúrákat képviselő emberek találkozása, érintkezése, munkakapcsolata a kontinens mindennapjainak részévé vált. A külföldiekkel a kontaktus felvétele az esetek 53%-ban nyilvános helyeken (bevásárlás, pályaudvar stb.) történik, 49%-ban pedig munkakapcsolat során.

A kultúrák közti párbeszéd kialakításának fontos területe a nyelvoktatás. Az európai *kulturális sokszínűség* fenntartásának igényével ugyanis szorosan összefügg az európai *nyelvi sokszínűség* megvalósításának igénye. A két terület kölcsönösen feltételezi egymást, hiszen a kultúra számos ágának

megjelenési formája maga a nyelv, bizonyos kulturális értékek csak a nyelv segítségével ragadhatók meg. Éppen ezért egy adott kultúra megismerése a nyelvtanulásnak mindig fontos komponense. Erre hívja fel a figyelmet az EU kulturális minisztereinek 2008. február 14-15-i brüsszeli konferenciája, hangsúlyozva az európai polgárok többnyelvűségének fontosságát, a bilaterális kapcsolatoknak az érintett két nemzet anyanyelvén való bonyolítását, a „második anyanyelv” elsajátításának szükségességét a kultúrák közötti párbeszéd intenzívebbé, és egyúttal hatékonyabbá tételének érdekében.

Az Európa Tanács által kiadott *Közös európai referenciakeret*, amely egységes elveket ajánl a kontinensen folyó nyelvoktatás és nyelvtudásmérés szerkezetének és tartalmának kialakításához, számos vonatkozásban hangsúlyozza a nyelvoktatás és a nyelvtudásmérés kulturális tartalmakkal történő „átvitelének” fontosságát. Annak érdekében, hogy a felnövekvő nemzedék iskolai oktatásának szerves részévé váljék az interkulturális kompetencia elsajátítása, felsőoktatási szakemberek 2001 áprilisában egy Grazban megrendezett szimpóziumon arra kerestek megoldásokat, miként lehet bevonni az interkulturális kommunikatív kompetencia oktatását és mérését a nyelvtanárképzés és a nyelvtanári továbbképzés tantervébe.

Az érzékenység, a nyitottság, az empátia, a tolerancia, az együttműködési készség és képesség mellett az interkulturális kompetencia részét képezik az általános és nyelvi ismeretek, készségek, valamint a tudatosság, ezért a nyelvi tananyagok kiválasztásánál és feldolgozásánál fokozott figyelmet kell fordítani arra, hogy a tanulók megtanuljanak megfelelően reagálni a különböző célnyelvi kultúrákban és közösségekben. Az interkulturális kompetencia kialakítása érdekében a nyelvoktatási folyamat szerves részévé kell tenni a saját és a célnyelvi kultúra összehasonlítását, a kulturális különbségek és hasonlóságok feltárását, a kulturális másság elfogadását.

A nyelvtanulás fontos motiválója a *nyelvvizsga*, amely kijelöli, előre meghatározza az elérendő nyelvtanulási célt, illetve a folyamat végén teszteli és minősíti a célként kitűzött nyelvtudás szint elérését.

Neves szakértők egy csoportja az EU harmonizációs törekvéseivel szoros összhangban, illetve az európai kulturális és nyelvi sokszínűség elvének érvényesítése érdekében a London Egyetem Vizsgaközpontjának kezdeményezésére a múlt század 80-as éveinek első felétől kezdődően egy olyan nyelvvizsga rendszer alapjait dolgozta ki, amely egységes standardok alapján a sokszínű kulturális tartalommal telített, európai nyelvekből megszerzett nyelvtudás tesztelését és certifikálását tűzte ki célul. A tesztfejlesztő munka összehangolására létrehozott *European Consortium for the Certificate of Attainment in Modern Languages* nevéből alkotott, ECL betűrövidítéssel jelölt nyelvvizsga autentikusságának, az EU-s nyelvi-

kulturális harmonizációs törekvések támogatásának, a vizsga nemzeti és egyúttal nemzetközi jellegének köszönhetően folyamatos erkölcsi, az ERASMUS, a LEONARDO, majd a LINGVA projektek keretében anyagi támogatást kapott az Európai Bizottságtól. Az ECL Konzorcium Nemzetközi Titkársága 1999-ben Londonból átkerült Magyarországra, a Pécsi Tudományegyetem Idegen Nyelvi Titkárságára. Ekkor indult meg a vizsgák széleskörű elterjedése, a vizsgastandardok további nyelvekre való kiterjesztése, az európai vizsgahely hálózat kiépítése. A vizsgák népszerűségéhez a nyelvoktatással adekvát, kommunikáció központú tesztelési módszerek mellett jelentősen hozzájárult a vizsgák akkreditációja, ill. követelményeinek a Közös európai referenciakeret ajánlásaival történő komplex összehangolása. Az ECL nyelvvizsga (www.ecl.hu) iránti fokozódó érdeklődést jelzi, hogy Dél- és Észak-Amerikában is nyitottunk külföldi partnereink kezdeményezésére vizsgahelyeket az európai nyelvek iránt érdeklődő amerikaiak nyelvtudás mérés iránti igényének kielégítésére.

Az interkulturalitás természetesen nem csak a szűken értelmezett kultúrát érinti, hanem átszövi a gazdasági-üzleti élet számos területét is. Egyebek mellett ez motivált bennünket, amikor az EU által támogatott, 9 európai uniós tagállam közreműködésével a MIG-KOMM projekt keretében egy blended learning módszert alkalmazó tananyagot, valamint az erre épülő *üzleti ECL nyelvvizsga* standardjait dolgoztuk ki (inyt.pte.hu/migkomm).

Az ECL tesztírás filozófiájának fontos szempontja, hogy az interkulturális vonatkozások mind az általános, mind az üzleti nyelvvizsga tesztjeinek összeállításánál minél nagyobb hangsúlyt kapjanak. A célországbeli tesztírók valamennyi vizsgaszinten autentikus szövegekkel dolgoznak. Az olvasás- és hallásértés tesztelésére választott autentikus input szövegek széles kulturális tartalommal telítettek. A szóbeli vizsgafeladatoknál is fontos szempont, hogy az együtt vizsgázó két jelölt a vizsgáztató által megadott témáról folytatott beszélgetés keretében számot adjon a célnyelvi ország(ok) kultúrájáról, a témával összefüggő sajátos szokásokról szerzett ismereteiről. A szóbeli vizsga során maga a vizsga páros jellege is megfelelő közeget teremt a vizsgázói vélemények ütköztetésére, a kulturális másság elismerésére, elfogadására. Az ECL nyelvvizsgán a fogalmazási témák szintén feltételezik, ill. elvárják az idegen nyelvű írásbeli szövegalkotás során a sajátos célnyelvi kulturális-országismereti vonatkozások kiemelését.

Az ECL nyelvvizsga jelenleg 15 nyelvből (*angol, német, olasz spanyol, magyar, lengyel, szlovák, román, bolgár, szerb, orosz, horvát, cseh, héber és francia*), az üzleti ECL nyelvvizsga a projekt befejezését követően 9 nyelvből (*német, magyar, szlovák, cseh, észt, lett, litván, szlovák és román*) tehető le. A tesztek az egyes vizsganyelvekből az autenticitás érvényesülése érdekében a célnyelvi országokban

készülnek, ugyanitt történik a megírt nyelvi tesztek javítása is. A vizsgarendszer működését intézetünk koordinálja, a mi feladatunk a tesztfejlesztés és a vizsga lebonyolítás nemzetközi összehangolása mellett az országos vizsgahely hálózatok további kiépítésének összefogása is. Három kontinens számos országában jól működő ECL vizsgahely hálózat biztosítja a nemzetközileg akceptált ECL nyelvvizsga bizonyítvány megszerzésének lehetőségét.

* * *

Assessing Intercultural Competence within the frames of the ECL Language Examination

László Háry – Judit Husztí
University of Pécs – Foreign Language Centre

Europe as a multinational continent is characterized by cultural and linguistic diversity. The subsistence and further development of the European Union is based on this diversity. To bring together the peoples of Europe and enhance the implementation of a series of strategic priorities for the Union the European Commission declared 2008 the "European Year of Intercultural Dialogue".

Cultural and linguistic diversity cannot be separated. That is why the Community considers language teaching and learning a main priority. Different tools have been designed and to help language learners to develop their language learning skills. The aim is to give every EU citizen a "personal adoptive language" as a sort of second mother tongue which is to be learnt through the culture and history of a country.

Assessment of language competence, language examinations play an important role in the motivation of language learning setting a goal to achieve. There are more and more candidates who choose the ECL language examination to certify their language competence. The ECL language examination system is operated by an international co-operation and tests 15 languages. Realizing the need with the help of the MIG KOMM project the ECL specification is being extended to business specialization. At the end of the project candidates can take a business oriented language exam in 9 languages. The easily accessible blended learning materials cover four modules. One of them is intercultural communication.